

УДК 338.2:338.47

DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-30-12>

Дем'янчук М. А.

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*

Demianchuk Maryna

PhD in Economics,

*Associate Professor of Department of Finance, Banking and Insurance
of Odessa I.I. Mechnikov National University*

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Анотація. У статті визначено структуру вартості телекомунікаційного підприємства, яка враховує вартість опціонів як вартість нових можливостей, котрі несе підприємство, що дало змогу сформуванню системи збалансованих показників, які відображають рівень впливу збалансованості розвитку телекомунікаційного підприємства на його вартість. Основу системи формують показники внутрішнього та зовнішнього розвитку телекомунікаційного підприємства, які характеризуються економічною, соціальною, екологічною та інституційною підсистемами. Подано методичні рекомендації щодо розрахунку індикаторів складових підсистем та їх інтегрального показника, а також представлено узагальнений показник, що придатний до практичного застосування як коефіцієнт до оцінки вартості та емерджентності бізнесу телекомунікаційного підприємства.

Ключові слова: збалансований розвиток, телекомунікаційне підприємство, цифровізація, вартість бізнесу, система показників.

Вступ та постановка проблеми. В умовах переходу економіки України до цифрової стратегії розвитку, де основою рушійною силою є цифрові тренди, розумного та збалансованого зростання, базою якого є гармонізований соціально-еколого-економічний розвиток як усієї країни, так і підприємств різних сфер економічної діяльності, актуалізуються питання дослідження передумов і формування базису до форсованого розвитку телекомунікаційних підприємств та сфери зв'язку, а також інформатизації загалом. Під впливом цифрової трансформації в глобалізованому світі відбува-

ється модифікація діяльності телекомунікаційних підприємств через загострення конкуренції на міжнародному ринку телекомунікаційних послуг, спонукаючи до пошуку шляхів раціонального та оптимального використання ресурсів задля забезпечення доступних цін на послуги зв'язку та задоволення постійно зростаючих потреб споживачів телекомунікаційних послуг, тому нагальною проблемою є оцінювання ефективності діяльності телекомунікаційних підприємств в умовах досягнення збалансованого розвитку та цифрових трансформацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми досягнення збалансованого гармонізованого розвитку підприємства останнім часом перебувають під пильною увагою вітчизняних і закордонних науковців. Здебільшого в працях учених висвітлено концептуальні основи та механізми формування стратегії збалансованого розвитку на національному та регіональному рівнях. Серед учених, що досліджують питання збалансованого розвитку підприємства, слід відзначити таких, як Л. Антонюк, О. Гуменна, М. Деркач, Р. Єремейчук, О. Жилінська, А. Ефендієва, К. Іванчук, В. Колотій, О. Мельничук, А. Радчук, Я. Столярчук, С. Таруга, А. Урсул, Г. Харламов, Н. Чала, А. Черних, О. Шнирков. Значний обсяг наукових робіт із проблем розвитку та організації розвитку ринку інформаційно-комунікаційних технологій та телекомунікацій, їхнього впливу на економічний розвиток і конкурентоспроможність країни належить вітчизняним та закордонним науковцям, зокрема Л. Беркману, П. Воробієнко, А. Голубеву, В. Гранатурову, Л. Захарченко, Р. Ентеру, Е. Іскану, Р. Кац, О. Князевій, В. Ковалю, В. Орлову, Г. Отливанській, О. Редькіну, В. Стеклову, Л. Стрій, Д. Сютєру, Р. Хіксу, Н. Хрущ. З огляду на зазначене дослідження висвітлених питань є актуальним, а накопичений теоретичний та практичний матеріал дає певну можливість оцінити сучасні тенденції розвитку телекомунікаційних підприємств у національній економіці та розробити необхідний методичний інструментарій. Водночас недостатньо розкриті питання оцінювання ефективності збалансованого розвитку телекомунікаційного підприємства в умовах цифрових трансформацій.

Метою роботи є розроблення системи показників збалансованого розвитку телекомунікаційного підприємства в умовах цифрових трансформацій для визначення впливовості гармонійного збалансованого розвитку на вартість бізнесу та емерджентність телекомунікаційного підприємства.

Результати дослідження. Телекомунікаційне підприємство існує не тільки для отримання коштів за послуги й отримання прибутку, але й для збагачення його власників (фізичних осіб, громад, держави), що слугувало певною формою інвестицій його власників. Це пов'язане з тим, що вартість є більш довгостроковим поняттям, ніж прибуток, який є короткостроковим, при цьому завданням прибутку є формування дивідендів, інвестицій, премій, бонусів тощо, а завдання вартості полягає в тому, щоби зробити власника багатшим, тобто виникає необхідність оцінювання вартості бізнесу телекомунікаційного підприємства задля з'ясування об'єктивних даних про стан підприємства та ефективності управління ним; коректного та об'єктивного оцінювання активів, що виникають в ході економічної діяльності підприємства; отримання додаткових інвестиційних вливань, що є не менш важливим, які можна не отримати від інвестора без реальної оцінки бізнесу. Оцінка вартості бізнесу телекомунікаційного підприємства потрібна і тоді, коли воно перебуває на стадії банкрутства або ліквідації та не може вирішити самостійно свої проблеми; під час визначення вартості розміщених акцій та купівлі-продажу його пакета акцій; під час реструктуризації (з'єднання, роз'єднання, виділення частини тощо) підприємства; під час укладання договорів страхування та настання страхових випадків; коли вартість підприємства є заставою тощо. Оцінка вартості бізнесу телекомунікаційного підприємства також допоможе вчасно застосувати коригувальні дії в управлінні підприємством, з'ясувати рівень його конкурентоспроможності, позиціонування на ринку сфери зв'язку та інформатизації, доцільність застосування інваріантних моделей розвитку.

Під час проведення експертного оцінювання вартості бізнесу телекомунікаційного підприємства необхідно оцінити не тільки нерухомість підприємства, його обладнання та машин, але й всі нематеріальні активи та фінансові вкладення як інвестиційний товар, витрачені кошти на розвиток якого в подальшому повернуться з прибутком. Оскільки між інвестиціями та отриманими доходами/прибутком проходить досить багато часу, спеціалістам потрібно аналізувати діяльність телекомунікаційного підприємства на тривалому відрізку часу та окремо оцінювати минулі, поточні та майбутні доходи, ефективність діяльності всієї роботи підприємства, конкурентні позиції на ринку, перспективи розвитку бізнесу в умовах трансформаційних перетворень економічного, техніко-технологічного та організаційного характеру, тобто комплексний аналіз дасть змогу розрахувати максимально ймовірну вартість бізнесу телекомунікаційного підприємства як товару.

Відповідно до Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» [1] розрізняють такі види вартості, як поточна, ринкова, ліквідаційна, залишкова, спеціальна, інвестиційна, оціночна, дійсна. В оціночній практиці існує декілька підходів до оцінювання вартості підприємства, а саме дохідний, майновий (витратний) та ринковий.

Базою дохідного підходу є визначення теперішньої вартості очікуваних вигід (доходів, грошових потоків) від володіння корпоративними правами підприємства. Методами цього підходу є дисконтування грошових потоків та визначення капіталізованої вартості доходів, які визначають здатність активів генерувати доходи, а інформація про вартість, склад і структуру активів безпосередньо не впливає на оцінювання вартості підприємства.

Майновий (витратний) підхід передбачає визначення поточної вартості витрат на відтворення або заміщення об'єкта нерухомості з подальшим її коригуванням на суму зносу (знецінення). Зазвичай такий підхід застосовують під час оцінювання суспільно-державних об'єктів нерухомості, майно яких не призначене приносити дохід. Однак, наприклад, під час техніко-економічного обґрунтування нового будівництва недобудованих та реконструйованих об'єктів застосування такого підходу є успішним. Методичними прийомами цього підходу є кількісний метод, метод вартості конструктивних елементів, метод порівняльних одиниць та метод об'єктів-аналогів.

Оцінювання вартості підприємства на основі ринкового підходу передбачає розрахунок вартості на підставі результатів його зіставлення з іншими бізнес-аналогами, базою якого є дані для порівняння підприємства-аналоги, бізнес яких має вестися в тій же галузі або в галузі, що чутлива до тих самих економічних чинників. В межах цього підходу найбільш використовуваними методами є методи зіставлення мультиплікаторів та порівняння продажів (транзакцій). Для оцінювання вартості телекомунікаційних підприємств представлені підходи підходять в різному ступені. Застосування майнового (витратного) підходу у сфері зв'язку та інформатизації є нехарактерним через неактуальність з огляду на специфіку цієї сфери.

Для оцінювання невеликих телекомунікаційних підприємств або стартапів найбільш часто застосовують ринковий підхід на основі порівняльного методу підприємства за допомогою мультиплікаторів, що дає змогу швидко оцінити підприємство шляхом його порівняння з аналогами. Метод мультиплікаторів є дещо менш складним порівняно з підходом визначення теперішньої вартості очікуваних вигід, однак більше залежить від ринкових коливань. Основними мультиплікаторами є

вартість підприємства/дохідність, вартість підприємства/EBITDA (Earnings before interest, taxes, depreciation and amortization – аналітичний показник, що дорівнює обсягу прибутку до вирахування витрат за відсотками, сплати податків та амортизаційних відрахувань) та вартість підприємства/прибуток. Водночас за результатами такого оцінювання підприємства можна отримати надзвичайно неточні/некоректні значення.

Найбільш універсальним та точним, з одного боку, та найбільш складним, з іншого боку, є підхід до визначення теперішньої вартості очікуваних вигід (доходів, грошових потоків) від володіння корпоративними правами підприємства із застосуванням методу дисконтування грошових потоків. Цей підхід потребує досконального аналізу фінансової інформації діяльності телекомунікаційного підприємства, високого ступеня досвіду фахівця, що проводить оцінювання, для побудови масивних моделей та достовірних довгострокових прогнозів. З огляду на те, що більшість підприємств перебуває на ранній стадії розвитку або працює на ринках, які тільки формуються, підхід до визначення теперішньої вартості очікуваних вигід може бути модифікований під телекомунікаційні підприємства. Це пов'язане з тим, що, по-перше, підприємство може мати негативний грошовий потік, по-друге, оцінювання вартості швидко зростаючих телекомунікаційних підприємств ускладнена через складність прогнозування темпів їх росту, які можуть становити від десятків до сотень відсотків на рік. Отже, венчурні інвестори та «бізнес-ангели» практикують застосування додаткових специфічних способів оцінювання.

Таким чином, основними очікуваннями, що враховуються під час моделювання оцінювання вартості телекомунікаційного підприємства за допомогою підходу до визначення теперішньої вартості із застосуванням методу дисконтування грошових потоків, є зростання доходу підприємства, рівень його рентабельності та вартість фінансування, що залучається. Додатковими факторами, що формують потенціал вартості, є унікальність сервісу або телекомунікаційних послуг, розмір поточної та потенціальної споживчої аудиторії, керуючої команди та співробітників, варіанти монетизації аудиторії за рахунок розміщення реклами, підписок або платних сервісів тощо. Значимість окремих факторів залежить від цілей, що переслідує інвестор (можливість інтеграції підприємства з іншим підприємством, розвиток новітніх напрямів, географічна або галузева експансія, зниження витрат на інноваційні дослідження, залучення висококваліфікованих спеціалістів, конкурентна боротьба тощо).

Незалежно від того, який підхід буде вибраний для оцінювання вартості телекомунікаційного підприємства, фактори, що впливають на вартість, можна поділити на зовнішні й внутрішні [2]. Зовнішні фактори поділяються на:

- фактори макросередовища, зокрема ризик країни, рівень відсоткових ставок та інфляції, політична стабільність, стан міжнародної торгівлі, волатильність курсів валют, зміна законодавства, податкова політика;

- фактори ринку капіталу, зокрема рівень відомості підприємства на ринку акцій, активність ринку, сприйнятливості сфери зв'язку та інформатизації інвесторами, дохідність на ринку довгострокового капіталу, ситуація на альтернативних ринках;

- фактори розвитку ринку та конкурентних позицій, зокрема темпи зростання сфери зв'язку та інформатизації, вільні сегменти на ринку, структура та динаміка попиту, конкурентне положення на ринку, рівень та динаміка цін на телекомунікаційні послуги.

Внутрішні фактори можуть бути представлені:

- факторами операційної діяльності (доходи та операційні витрати, забезпеченість основними засобами, необхідність здійснення капітальних вкладень, прогноз попиту на телекомунікаційні послуги тощо);

- фінансовими показниками (рівень рентабельності, вартість та структура капіталу, темпи зростання прибутку та грошового потоку, політика розподілу прибутку, можливості залучення фінансування, наявність податкових пільг тощо);

- стратегією підприємства (стратегічні цілі телекомунікаційного підприємства, цільова частка ринку, можливість географічної або галузевої експансії, глибина проникнення на ринку, використовувані технології, інвестиційна програма та інші фактори).

Якщо вплив зовнішніх факторів телекомунікаційне підприємство ліквідувати не може, то за рахунок внутрішніх можна підвищити його вартість. У загальному вигляді структуру вартості телекомунікаційного підприємства (рис. 1) можна зобразити як сукупність операційних активів, до складу яких входять діючі активи та опціони, та неопераційних активів, до складу яких входять ліквідні цінні папери й непрофільні інвестиції.

Неопераційні активи телекомунікаційного підприємства є сукупністю ліквідних цінних паперів, що приносять прибуток відповідно до кон'юнктури фінансового ринку, та непрофільних інвестицій, які не приносять поточного грошового доходу, оскільки звичай є нерухомістю, що не використовується для основного бізнесу та не здається в оренду. Діючі активи підприємства мають свою реальну ринкову вартість, що створюється грошовими потоками, які телекомунікаційне підприємство має генерувати в майбутньому. Під вартістю опціонів слід розуміти вартість нових можливостей, що несе підприємство, тобто, наприклад, якщо інвестувати грошові кошти на створення нової послуги з використанням новітніх технологій, що вийде на ринок. При цьому буде сформовано додаткову вартість бізнесу як різницю суми коштів, що буде генерувати нова інвестиція, та обсягу самої інвестиції.

Слід зазначити, що більшість методів до визначення вартості підприємства не враховує майбутні конкурентні переваги, потенційні можливості підприємства, поточну та потенціальну споживчу аудиторію, команду топ-менеджерів та висококваліфікованих кадрів, унікальність сервісу та телекомунікаційних послуг, що надаються, а також його гармонійний збалансований розвиток та налагоджене ведення соціально-еколого-економічного відповідального бізнесу, що є опціонами телекомунікаційного підприємства, за допомогою яких власник опціону може прийняти певне оптимальне рішення. Однак під час визначення вартості телекомунікаційного підприємства необхідно це врахувати з огляду на те, що саме нематеріальні активи становлять основну вартість підприємств сфери зв'язку та інформатизації, тому доцільним у такій ситуації є формування системи збалансованих показників, що відображають рівень збалансованого розвитку телекомунікаційного підприємства, та встановлення впливу й вартості бізнесу телекомунікаційного підприємства.

З огляду на вплив на діяльність телекомунікаційного підприємства та вартість його бізнесу факторів зовнішнього та внутрішнього характеру збалансовані показники доцільно також класифікувати на внутрішні та зовнішні. До кожного класу таких показників враховуються індикатори економічної, соціальної, екологічної та інституційної підсистем телекомунікаційного підприємства, які вираховуються як відношення зміни рівня індикатора відповідної підсистеми до витрат відповідної підсистеми. Наведений перелік індикаторів системи збалансованих

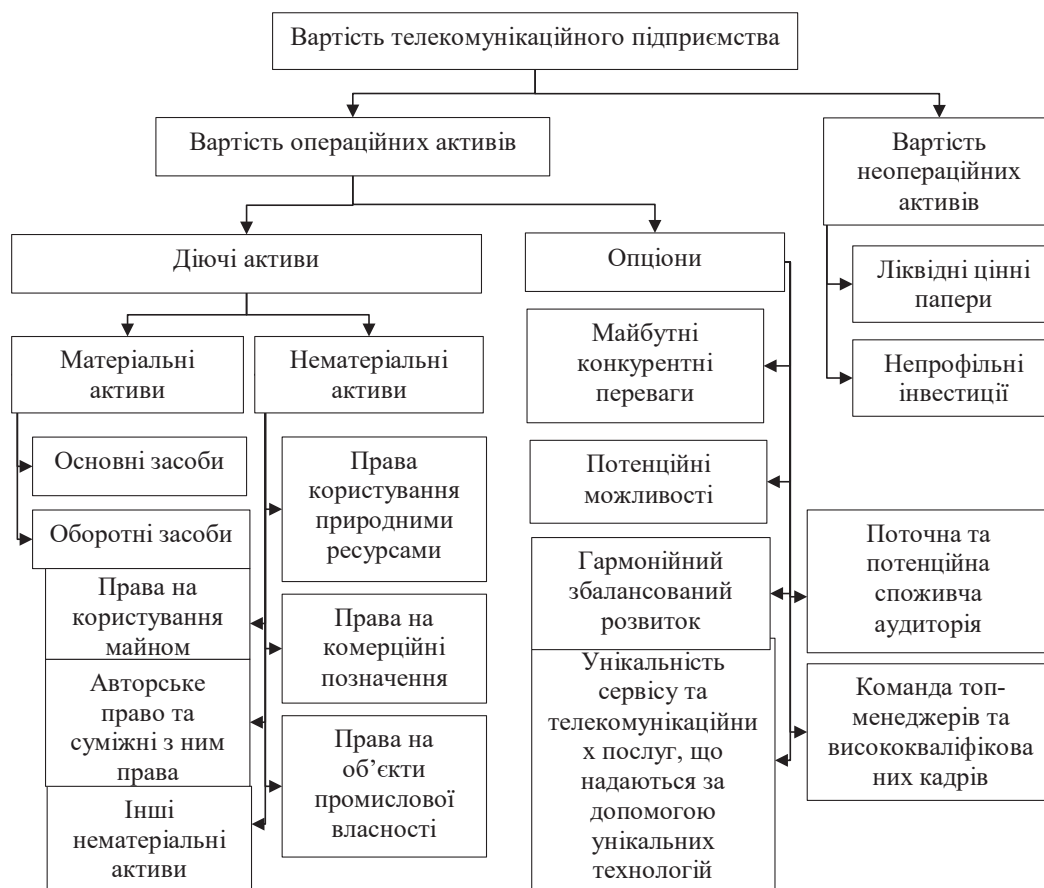

Рис. 1. Структура вартості телекомунікаційного підприємства

Джерело: структуровано автором

показників є невичерпним та може бути доповнений відповідно до діяльності конкретного телекомунікаційного підприємства. Основу системи показників збалансованого розвитку телекомунікаційного підприємства формують показники внутрішнього та зовнішнього розвитку телекомунікаційного підприємства (табл. 1).

Показники внутрішнього (зовнішнього) розвитку телекомунікаційного підприємства характеризують зміни, що відбуваються на підприємстві (або в його оточенні), економічного, соціального, екологічного та інституційного характеру з урахуванням відповідних інвестиційних вкладень у ці підсистеми.

Таблиця 1

Система показників оцінювання ефективності збалансованого розвитку телекомунікаційного підприємства

Внутрішні показники	Зовнішні показники
<i>1. Індикатори економічної підсистеми</i>	
1.1. Стабільність фінансової стійкості	1.1. Концентрованість підприємства
1.2. Динамічність рентабельної діяльності	1.2. Технологічність підприємства
1.3. Рівність податкового навантаження	1.3. Диверсифікованість інвестиційної діяльності
<i>2. Індикатори соціальної підсистеми</i>	
2.1. Інтелектуальність персоналу	2.1. Задоволеність споживачів телекомунікаційними послугами
2.2. Рівень цифрової достатності персоналу	2.2. Ступінь Impact-інвестованості
2.3. Комплексність соціальної підтримки працівників	2.3. Зваженість та гідність заробітної плати працівників
<i>3. Індикатори екологічної підсистеми</i>	
3.1. Енергоекономність споживання	3.1. Відновленість, що свідчить про зміну рівня відновлення пошкоджених екосистем
3.2. Гідність та безпечність умов праці співробітників	3.2. Екологічність використовуваних технологій
3.3. Шкідливість діяльності підприємства	3.3. Екологічна інвестованість телекомунікаційного підприємства
<i>4. Індикатори інституційної підсистеми</i>	
4.1. Концентрація устрою діяльності	4.1. Со-активність телекомунікаційного підприємства
4.2. Узгодженість управлінських дій	4.2. Залучення телекомунікаційного підприємства у процес державно-приватного партнерства
4.3. Чутливість якості телекомунікаційних послуг	4.3. Іміджевість телекомунікаційного підприємства

Джерело: власна розробка автора

Узагальнену формулу індикаторів складових підсистем можна представити у вигляді відношення зміни кількісного вираження фактору до витрат на заходи відповідної підсистеми:

$$M_{ij} = \frac{\Delta D_{ij}}{C_i}, \quad (1)$$

де M_{ij} – індикатор i -ї підсистеми показників збалансованого розвитку; $\Delta D_{ij} = D_{ij} - \Delta D_{ij,t-1}$ – фактор, що впливає на ефективність діяльності телекомунікаційного підприємства; C_i – витрати на заходи i -ї підсистеми; i – підсистема показників збалансованого розвитку; j – індикатор i -ї підсистеми показників збалансованого розвитку; t та $t - 1$ – поточний та минулий аналізовані періоди відповідно (місяць, квартал, рік).

Інтегральний показник i -ї підсистеми доцільно розраховувати як суму значень індикаторів відповідної системи у $\frac{1}{m}$ ступені:

$$I_i = \left(\sum_{j=1}^m M_j \right)^{\frac{1}{m}}, \quad (2)$$

де m – кількість індикаторів відповідної i -ї підсистеми внутрішніх (зовнішніх) показників збалансованого розвитку.

Інтегральний показник внутрішніх (O') або зовнішніх (O'') підсистем показників збалансованого розвитку доцільно розрахувати як корінь n -го ступеня добутку інтегральних внутрішніх (зовнішніх) показників збалансованого розвитку:

$$O^{(n)} = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n I_i}, \quad (3)$$

де n – кількість складових внутрішніх (зовнішніх) підсистем показників збалансованого розвитку.

Узагальнений показник системи збалансованих показників розраховується таким чином:

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2003 р. № 1440. Дата оновлення: 15 квітня 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF> (дата звернення: 25.02.2020).
2. Факторы, влияющие на стоимость компании // Частное предприятие «Сервиском аудит». URL: <http://scaudit.com.ua/index.php/uk/knowledge-base/upravlenchesky-uchet/222> (дата звернення: 25.02.2020).

References:

1. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On Approval of National Standard No. 1 “General Principles of Property and Property Rights Valuation” No. 1440 (2015, April 15). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF> (accessed 02.25.2020)/ (in Ukrainian)
2. Private enterprise “Servic Audit” (n. d.). Faktory, vliyayushchie na stoimost' kompanii [Factors affecting the value of the company]. Available at: <http://scaudit.com.ua/index.php/uk/knowledge-base/upravlenchesky-uchet/222> (accessed 02.25.2020)/ (in Russian)

СИСТЕМА ПОКАЗАТЕЛЕЙ СБАЛАНСИРОВАННОГО РАЗВИТИЯ ТЕЛЕКОММУНИКАЦИОННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВЫХ ТРАНСФОРМАЦИЙ

Аннотация. В статье определена структура стоимости телекоммуникационного предприятия, учитывающая стоимость опционов как стоимость новых возможностей, которые несет предприятие, что позволило сформировать систему сбалансированных показателей, отражающих уровень влияния сбалансированности развития телекоммуникационного предприятия на его стоимость. Основу системы формируют показатели внутреннего и внешнего развития телекоммуникационного предприятия, характеризующиеся экономической, социальной, экологической и институциональной подсистемами. Предоставлены методические рекомендации по расчету индикаторов составляющих подсистем и их интегрального показателя, а также представлен обобщенный показатель, который пригоден к практическому применению как коэффициент к оценке стоимости и эмерджентности бизнеса телекоммуникационного предприятия.

Ключевые слова: сбалансированное развитие, телекоммуникационное предприятие, цифровизация, стоимость бизнеса, система показателей.

$$O = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n \left(\sum_{j=1}^m M_j \right)^{\frac{1}{m}}}. \quad (4)$$

Представлений показник слід застосовувати як коефіцієнт до оцінки вартості бізнесу телекомунікаційного підприємства, який демонструє впливовість гармонійного збалансованого розвитку на вартість бізнесу та емерджентність, тобто формування у телекомунікаційного підприємства додаткових якостей, не властивих його елементам, які неможливо привести до їх простої суми. Утворювана система отримує нові якісні характеристики, які суттєво відрізняються від тих, які мають її елементи, й далі, тобто останні слугують передумовою створення нових її якостей телекомунікаційного підприємства, до чого також приводять глобалізація та інформатизація всього світу.

Висновки. Представлено структуру вартості телекомунікаційного підприємства як сукупність вартості неопераційних та операційних активів, у складі яких виокремлено вартість опціонів як вартість нових можливостей, що несе підприємство. Сформовано систему збалансованих показників, що відображають рівень збалансованого розвитку телекомунікаційного підприємства, задля встановлення впливу на вартість бізнесу телекомунікаційного підприємства. Узагальнений показник системи збалансованих показників враховує вплив факторів зовнішнього та внутрішнього класу, які враховують індикатори економічної, соціальної, екологічної та інституційної підсистем телекомунікаційного підприємства. Представлений показник слід застосовувати як коефіцієнт до оцінки вартості бізнесу телекомунікаційного підприємства, який демонструє впливовість гармонійного збалансованого розвитку на вартість бізнесу та емерджентність, тобто формування у телекомунікаційного підприємства нових додаткових якостей, не властивих його елементам, які неможливо привести до їх простої суми.

**SYSTEM OF INDICATORS OF THE BALANCED DEVELOPMENT
OF A TELECOMMUNICATION ENTERPRISE
UNDER THE CONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATIONS**

Summary. Digital transformations in a globalized world are causing changes in the activities of telecommunications companies and prompting the search for ways to rationally and optimally use resources in order to balance development and meet the ever-growing needs of consumers in telecommunication services. Therefore, the aim of the work is to develop a system of indicators for the sustainable development of a telecommunication enterprise in the context of digital transformations to determine the impact of harmonious balanced development on the value of the business and the emergence of a telecommunication enterprise. Based on the research, the author determined the cost structure of a telecommunication enterprise, taking into account the cost of options as the cost of new opportunities that the enterprise carries. In general terms, the cost structure of a telecommunications company is presented as a combination of operating assets, which include existing assets and options, and non-operating assets, which include liquid securities and non-core investments. This made it possible to form a system of balanced indicators reflecting the degree of influence of the balanced development of a telecommunication enterprise on its value. The basis of the system is formed by indicators of internal and external development of a telecommunication enterprise. Indices of the internal development of a telecommunication enterprise characterize the changes taking place in the enterprise, and the indicators of the external development of a telecommunication enterprise characterize the changes taking place in its environment, of an economic, social, environmental and institutional nature, taking into account the appropriate investment in these subsystems. Methodical recommendations are given for calculating the indicators of the constituent subsystems and their integral indicator, and a generalized indicator is presented that is suitable for practical use as a coefficient for assessing the value and emergence of a telecommunication enterprise's business, that is, the formation of new additional qualities that are not characteristic of its elements and which cannot be reduced to their simple amount.

Key words: balanced development, telecommunications company, digitalization, business value, scorecard.